

Мельничук О. Д.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія»

СИНОНІМІЯ НОМІНАЦІЇ КОНТАКТНИХ ЖЕСТІВ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Стаття присвячена вивченню когнітивних аспектів лексичної синонімії та лексичних синонімів із залученням даних лексикографічних джерел щодо опису лексем у синонімічних рядах. Доводимо, що синонімія позначає явище стосовно двох чи більше мовних форм із однаковим значенням, тобто однаковими змістовими зв'язками. Синоніми розглядаємо як слова однієї частини мови, які мають загальний семантичний компонент, котрий свідчить про те, що визначені лексичні одиниці, які виявляють часткову взаємозамінність у мові та мовленні, повністю або частково збігаються або у повному обсязі їхніх семантичних структур, або тільки в окремих семантичних варіантах. Синонімічні зв'язки лексем у лексичній підсистемі створюють синонімічні ряди, ланцюги або блоки, члени яких можуть відрізнятися один від одного відтінками. Ці відтінки можуть бути значеннєвими, стилістичними, емоційно забарвленими. Синонімія відображає у мові властивості об'єктивного світу, через що є лінгвістичною універсалиєю. Існує низка підходів до визначення синонімії та типів синонімів, оскільки існують різні класифікації, за якими синоніми можуть відрізнятися. Загалом йдеться про абсолютну, повну та часткову синонімію. Попри те, що лінгвісти вивчають абсолютну синонімію, її визначення є неточним, і відокремлення абсолютних синонімів викликає труднощі. Вважаємо, що не зовсім точно визначати синонімію як тотожність значення, оскільки немає двох термінів (слів, лексем) із абсолютно однаковим значенням. У статті зосереджуємо увагу на когнітивному аспекті, який уможливує визначення синонімії як часткової або неповної, враховуючи різні підходи до визначення синонімії. Звертаємо увагу на гіпонімічний (квазісинонімічний) зв'язок під час аналізу семантики лексем *hit* і *touch* і їх зв'язку з відповідними синонімами. Ці лексеми належать до сфери невербальної комунікації, котра доповнює або замінює вербальну сферу комунікації. Синонімія загалом і когнітивна синонімія зокрема є одним із джерел збагачення мови засобами вираження, тому вона є важливою для розпрацювання проблем, пов'язаних із вивченням мови та стилю художньої літератури.

Ключові слова: синонімія, гіпонімія, абсолютна синонімія, часткова синонімія, повна синонімія, когнітивна синонімія.

Постановка проблеми. Вивчення синонімії у лінгвістиці перебуває у площині розвитку та функціонування лексико-семантичної системи природної мови – однієї з найскладніших систем, що зумовлено багатовимірністю її структури, неоднорідністю її одиниць, різноманітністю відображених у них відношень і відкритістю для постійного поповнення новими одиницями (словами та значеннями). Своєрідність її також у тому, що вона, на відміну від інших систем (фонологічної

та граматичної), безпосередньо пов'язана з об'єктивною дійсністю, а отже, є найхарактернішим типом когнітивної діяльності людини [1]. Саме організація представлення знань у системі мови, насамперед у її лексиконі, у семантиці слова, є основою виявлення закономірностей концептуалізації, категоризації та вербалізації фрагмента сукупного знання людини про світ. Невербальна комунікація як фрагмент дійсності та важливий компонент людського досвіду відображається у лексико-семантичній організації концептуальної системи носіїв мови. Вивчення елементів невербальної комунікації як синонімічних номінацій дозволяє об'єднати та систематизувати знання, які надходять завдяки органам чуттів і є важливими у людському спілкуванні, та розкрити суть синонімії як явища у когнітивному аспекті.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблема синонімії потрапляє до кола наукових інтересів мовознавців [2–5], когнітивних лінгвістів [1; 6–9]. Синоніми вивчають також із погляду їх функціонування як термінів [10; 11].

Терміном *синоніми* (від грец. *synonymos* – «однойменний») позначають слова однієї частини мови, що частково або повністю спільні за лексичним значенням, але відмінні за значеннєвими чи стилістичними відтінками. Терміном *синонімія* позначають тип семантичних відношень слів, який виявляється у повному або частковому збігові їхнього лексичного значення [2, с. 159]. Одні дослідники акцентують на тотожності або подібності значень, інші – на їхній повній або частковій взаємозамінності у тексті, треті – на їхній оцінно-стилістичній характеристиці. Так, проаналізуємо визначення терміна *синонім* у наукових лінгвістичних працях. За визначенням «Словника лінгвістичних термінів», синоніми – це «слова (переважно однієї частини мови) або їхні окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, словотворчі типи, граматичні форми, зокрема синтаксичні конструкції, що за повної чи часткової формальної відмінності мають тотожні або майже тотожні значення (з можливими відмінностями у стилістичних і граматичних характеристиках і у сполучуваності)» [12, с. 192].

В «Енциклопедії української мови» зазначено, що синонімічними є слова, які є назвами одного й того самого поняття, мають спільне основне лексичне значення, але відрізняються значеннєвими відтінками або емоційно-експресивним забарвленням, сферою стилістичного вжитку чи можливостями поєднання з іншими словами. «Синоніми – це слова, що співвідносяться з тим самим поняттям, мають одне загальне значення, але різняться відтінками лексичного значення, стилістичним забарвленням, сполучуваністю з іншими словами» [13, с. 359]. Крім того, значення синонімів ототожнюються за основним предметно-поняттєвим ядром і протиставляються

за деталями характеристики поняття або іншими семантичними компонентами слова. Цих додаткових відтінків досить, щоб розмежувати лексичне значення, значимість двох слів у мовній системі, але не достатньо для протиставлення двох понять. Так, слова *поганий* і *гидкий* називають одну й ту саму негативну ознаку, отже, отожднюються за предметно-логічною віднесеністю, але відрізняються мірою виявлення ознаки. *Гидкий* за зіставлення зі словом *поганий* виявляє вищий ступінь ознаки. Цей відтінок протиставляє дві лексеми, але не протиставляє понять [14, с. 69].

Мега статті – проаналізувати номінації контактних жестів як невербальних елементів і виокремити їх когнітивний аспект з огляду на поняття синонімії у когнітивній лінгвістиці. Невербальна комунікація як невід’ємний чинник вербальної комунікації є багатокомпонентною: вона охоплює жести, постави, вирази обличчя, різні рухи людини, характеристики голосу, які не тільки дублюють, підсилюють чи й замінюють мовні елементи, але й суперечать або не суперечать поданій інформації, доповнюють зміст висловлювання, акцентують особливо важливі моменти спілкування, контролюють і регулюють комунікацію. Одним із найбільш вживаних невербальних елементів, що потрапляють у фокус дослідження з метою їх подальшого аналізу, є номінації контактних жестів.

Виклад основного матеріалу. Синонімія у загальному сенсі – це відношення, яке існує між пов’язаними морфемами, лексемами, лексичними одиницями, фразами, реченнями, реченнями та пропозиціями. Синонімію класифікують як *лексичну* та *пропозиційну* або як *лексичну*, *фразову* та *пропозиційну*. Перший поділ, у якому лексична синонімія охоплює фразову синонімію, можна пояснити так: 1) лексична синонімія пов’язана зі зв’язаними морфемами, лексемами, лексичними одиницями та фразами. Лексична синонімія – це змістове відношення, яке існує між двома або більше лексичними одиницями з тим самим змістом у наданих контекстах, у яких вони взаємозамінні; 2) синонімічна пропозиція пов’язана з реченнями та пропозиціями. Цей підхід пояснюють за допомогою перефразування, коли пропозиційний зміст речень є ідентичним (*Ann fed the dog. The dog was fed by Ann. It was the dog that Mary fed*) [6, с. 9]. Синонімія – це парадигматичне відношення, яке дозволяє лексично простим одиницям мати те саме значення, що і лексично складним одиницям, і навпаки.

Окремі лексеми з різними формами вираження можуть мати однакоє лексичне значення, ці лексеми вступають у синонімічні відношення, які виявляються з різною інтенсивністю, створюють структуру лексичної підсистеми. Найбільш нейтральна у стилістичному й емоційному відношенні лексема, котра виступає носієм прикмет, спільних для усіх членів синонімічного ряду, називається *стрижневою лексемою*, або *домінантою* [5, с. 193].

За ступенем синонімічності (тотожності, близькості значень) синоніми поділяють на *абсолютні*, або *повні*, та *часткові*. Відповідно до виконуваних функцій синоніми поділяються на *ідеографічні*, або *семантичні* (*mistake, error, slip, lapse*), *стилістичні* та *змішані*, або *семантико-стилістичні*. Ступінь синонімічності слів тим вищий, чим більше у них спільних позицій, у яких можуть нейтралізуватися їхні семантичні відмінності [4, с. 267–268]. Близьким явищем до синонімії є *гіпонімія* (квасисинонімія), котра охоплює родо-видові відношення у лексико-семантичній системі. Д.А. Круз ствер-

джує, що можна встановити так звану «шкалу синонімічності». Ранжування, яке він створює, є найбільш загальним і складається з *абсолютної синонімії*, *когнітивної синонімії* та *часткової синонімії* [15, с. 157].

Абсолютна синонімія встановлюється як повна тотожність усіх значень двох і більше лексем у всіх контекстах, однак вчений вважає неприродним існування у мові абсолютних синонімів чи лексем із однаковим значенням. По-перше, використання одного зі слів поступово ставатиме немотивованим і, як наслідок, буде відкинутим. По-друге, взаємозамінність абсолютних синонімів у всіх контекстах не можна ні продемонструвати, ні довести, оскільки, з одного боку, кількість контекстів нескінченна, з іншого – винятки з абсолютної взаємозамінності неминучі. Тому лексикони природних мов не володіють абсолютною синонімією як своєю особливістю. Загальноє визнано, що абсолютна синонімія є неможливою або взагалі не існує. Її вважають початковим пунктом на передбачуваній шкалі синонімічності або початковим критерієм для визначення синонімії [15, с. 158]. Оскільки немає двох лексем із абсолютно однаковим значенням, тобто абсолютних синонімів, то когнітивна синонімія – це те, що більшість лінгвістів вважають синонімією. Дж. Лайонз стверджує: лінгвісти обмежують поняття синонімії тим, що у його термінах є дескриптивною або когнітивною синонімією, тотожністю дескриптивного значення [8, с. 63].

Часткові синоніми – це лексеми, значення яких відносно близькі або подібні (*mist/fog, stream/brook, dive/plunge*), однак таке визначення часткової синонімії є нечітким, оскільки немає точної кореляції між синонімією та семантичною подібністю. Часткова синонімія пов’язана зі значенням і змістом слова. Часткові синоніми значно мірою збігаються у своєму змісті, але такий збіг є не повним [9, с. 155]. На відміну від когнітивних синонімів, часткові синоніми можуть відрізнятися у певних контекстах за змістом. Часткову синонімію знаходимо у словниках синонімів, або тезаурусах, де терміни з однієї словникової статті не вважаються когнітивними синонімами (*govern – direct, control, determine, require*).

Відповідно до визначення Дж. Лайонза існує *абсолютна синонімія*, *повна синонімія*, *дескриптивна синонімія* та *часткова синонімія* [7, с. 148]. Повні синоніми мають ідентичний дескриптивний, експресивний і соціальний зміст у діапазоні поданих контекстів. Оскільки більшість лексем є багатозначними, М.Л. Мерфі вводить такі поняття, як: *логічні синоніми* (які охоплюють повні синоніми та змістові синоніми) та *часткові синоніми* [9, с. 146]. Денотаційно еквівалентні слова (*toilet/john*) називаються повними синонімами, тоді як змістові синоніми поділяють один або більше смислів, але відрізняються в інших, тобто вони мають принаймні один ідентичний зміст (*sofa/couch*). Часткові синоніми як слова зі схожими значеннями залежать від контексту.

У дослідженні дотримуємося погляду, згідно з яким *когнітивна синонімія* – це тотожність когнітивного (дескриптивного) значення, також відома як *дескриптивна синонімія*, *пропозиційна синонімія* або *референційна синонімія*. Когнітивну синонімію іноді описують як *неповну синонімію* [7], *неабсолютну* або *часткову синонімію* [8]. Прикладами когнітивних синонімів є: *liberty/freedom, statesman/politician, hide/conceal, thrifty/economical/stingy*. Когнітивні синоніми пов’язані з реченнями, котрі мають рівнозначні умови істинності та пропозиції,

що взаємопов'язані. Таке визначення синонімії є семантичним або логічним [9, с. 150]. Ф. Палмер описує синонімію як симетричну гіпонімію [16]. Гіпонімія як родо-видове відношення – це сукупність семантично однорідних одиниць, які належать до одного класу. Так, наприклад, видові поняття *apple, pear, orange, banana, kiwi* (гіпоніми) об'єднуються одним родовим поняттям (гіперонімом) *fruit*. Гіпонімія характеризується привативною опозицією: видові назви завжди є семантично багатшими за видові. На відміну від синонімії, котра допускає взаємозаміну, гіпонімія характеризується односторонньою заміною гіпоніма на гіперонім, але не навпаки. Тож гіпонімія – це найбільш фундаментальні парадигматичні смислові відношення, за допомогою яких структурується словниковий склад мови [4, с. 269]. Когнітивними синонімами є слова з однаковим когнітивним значенням [8, с. 63], а також слова з однаковим змістом [6, с. 9]. Тому когнітивна синонімія розглядається як змістові зв'язки. Більше того, цей тип синонімії стосується однаковості чи ідентичності, а не подібності значення.

З огляду на вищевикладене когнітивну синонімію можна пояснити завдяки відносинам, які мають місце між реченнями або пропозиціями, що містять пари когнітивних синонімів. Когнітивні синоніми вимагають умовно-істинної еквівалентності речень, які їх містять. Пропозиції – це абстрактні сутності, що представляють смислову структуру речень і характеризуються ознакою істинності (тоді як речення характеризуються істинністю умови), тобто вони виражають щось правдиве чи хибне. Когнітивну синонімію можна описати за допомогою імплікації й охоплення [15, с. 158]. *Імплікація* – це логічна операція. Може бути представлена як співвідношення між двома твердженнями, які можуть бути істинними чи хибними. Так, X є когнітивним синонімом Y тоді, коли пропозиція, що містить один із синонімів X передбачає пропозицію з ідентичною синтаксичною структурою, у якій X замінене на Y. Тому такі пропозиції відрізняються наявністю синонімів, і вони взаємозамінні, оскільки синонімія є симетричним відношенням (якщо X – синонім Y, то Y – синонім X, і навпаки). Іншими словами, когнітивні синоніми є пропозиційно еквівалентними. Взаємозамінність синонімічних пар перевіряється шляхом заміни одного синоніма іншим у тому самому контексті. Синоніми взаємозамінні лише у певних середовищах, тому цей приклад можна використати для ілюстрації труднощів у знаходженні пар абсолютних синонімів. *Охоплення* – це відношення між двома реченнями або пропозиціями, де зміст однієї пропозиції охоплює зміст іншої. *Взаємне охоплення* – це відношення, у якому пропозиційний зміст речень ідентичний, тому істинність одного вимагає істинності іншого [6, с. 8].

Розглянемо два синонімічні ряди номінацій контактних жестів, один із яких об'єднаний стрижневою лексевою *hit*, v, домінантою іншого є *touch*, v. Отже, якщо інтегральною семою наступних лексем є сема «вдарити»: *strike*, v, (*belt*, v, *clout*, v, *sock*, v, *wallop*, v), *clap*, v, *punch*, v (*blow*, n, *cuff*, v), *thump*, v, *slap*, v, (*spank*, v), *beat*, v, *smack*, v, то диференційні семи позначають його інтенсивність (сильний/слабкий/нейтральний), частину тіла, якою удар наноситься, та/або частину тіла, яку вдаряють. Проаналізуємо значення цих лексем і їхніх синонімів у лексикографічних джерелах. Лексема *strike*, v означає «сильно вдарити когось або щось» [to hit sharply or forcefully] [17, с. 1340]. Дієслово *clap*, v позначає дружній удар рукою у спину чи плечі [to hit lightly with the open hand in a friendly

manner, usually on the back] [17, с. 228]. Дія, позначена лексевою *punch*, v тлумачиться «вдарити когось або щось кулаком так, наскільки вистачає сили» [to hit smb/smth hard with your fist] [18, с. 1223]. Схожою за значенням є лексема *thump*, v, яка вказує частину тіла, за допомогою якої наноситься удар, однак є інтенсивно нейтральною [to hit someone or something with your fist] [19, с. 1501]. Іменник *thump*, n – це «дія на позначення удару кулаком» [the action of hitting someone with your fist] [19, с. 1501]. Диференційною семою лексеми *slap*, v є позначення швидкості удару та частини тіла, за участі якої виконується жест [to strike quickly with smth flat, specif. the palm of the hand]. У дієслівних виразах семантика цього жесту має позитивну оцінку «поплескати когось по спині означає виразити своє захоплення кимось» [slap smb on the back – to say that someone is very good]. Лексема *slap* як іменник означає різкий удар долонею [a blow or smack, esp. with smth flat, specif. the palm of the hand] [20, с. 1346]. Лексема *beat*, v містить сему «жорстоко» [to hit someone violently several times] [19, с. 106]. Дія, позначена лексевою *smack*, v тлумачиться «вдарити когось рукою або плоским предметом» [to hit someone with your hand or a flat object] [18, с. 1441].

Лексема *strike*, v має такі синонімічні розгалуження: *belt*, v, *clout*, v, *sock*, v, *wallop*, v. Лексема *sock*, v означає «вдарити когось або щось із великою силою» [to hit someone or something with a lot of force] [21, с. 1371]. Подібним є значення лексеми *belt*, v, яка вказує на високу інтенсивність дії за допомогою прислівника «дуже» [very] та тлумачиться «вдарити когось або щось дуже сильно» [to hit someone or something very hard] [17, с. 103]. Лексеми *wallop*, v, та *clout*, v є розмовними, на що вказує стилістичне позначення «informal». Значення цих лексем містить сему «дуже сильно» і тлумачиться «вдарити когось або щось дуже сильно» [to hit someone or something very hard] [18, с. 281]. Крім того, сема «рука» [hand] лексеми *clout*, v вказує на те, що рух здійснюється за допомогою руки «сильно вдарити когось або щось рукою» [to hit someone or something hard with your hand] [19, с. 258]. Лексема *punch*, v у зв'язку із семантикою контактних жестів має два синоніми: *blow*, n і *cuff*, v. Іменник *blow* означає «сильний удар рукою або зброєю» [a hard stroke with the open or closed hand or with a weapon] [17, 1998, с. 127]. Семантичний компонент «голова» [head] лексеми *cuff*, v вказує на те, що удар скерований у голову «ударити когось рукою, зазвичай у голову» [to strike someone with your open hand, usually on the head] [20, с. 352]. Синонім лексеми *slap*, v – це дієслово *spank*, v, яке означає «вдарити дитину» [to hit someone especially a child with the hand] [21, с. 1382].

Лексевою-домінантою синонімічного ряду *brush*, v, *contact*, n, *finger*, v, *handle*, v, *pat*, n, *tap*, v є лексема *touch*, n, v, яка містить інтегральну сему «дотик». Диференційні семи характеризують параметри дотику та частини тіла, за допомогою яких він здійснюється. Лексема *handle*, v означає «доторкатися до чогось грубо» [to pick out, touch or feel with the hand – handle smb roughly] [17, с. 598]. Лексема *finger*, v вказує на те, що дотик відбувається за допомогою пальця [to touch or feel smth with your finger] [19, с. 523]. Іменник *contact*, n тлумачиться як «ситуація, за якої люди або речі доторкаються один до одного» [a state of touching smb/smth] [18, с. 328]. Дієслово *tap*, v характеризує дотик руки як «ніжний» і «повторюваний» і пояснює названий жест як «турботу про когось або чієсь самопочуття» [to touch someone or something gently several times with a flat

hand to show that you care about them or want to make them feel better] [21, с. 490]. Лексема *pat*, *n* тлумачиться як «дія на позначення кількарязового ніжного дотику рукою» [a quick gentle tap, touch, or stroke with the hand or some flat object] [20, с. 1054]. Диференційна сема лексеми *brush*, *v* пов'язана із часом виконання жесту й означає «торкатися до чогось або до когось на дуже малий проміжок часу, проходячи повз когось або щось» [to touch someone or something for a very short time when you go past them] [19, с. 173]. Ще одне значення лексеми *brush* – «торкатися до чогось або до когось дуже ніжно» [to touch someone or something very gently], наприклад, «торкатися до щоки» [to brush the cheek] [19, с. 173].

Висновки. З огляду на вищенаведене стверджуємо, що номінації контактних жестів є когнітивними синонімами. У проаналізованих синонімічних рядах простежуємо відповідність змісту у різних виявах цих номінацій. Водночас синонімічні ряди, які позначають контактні жести, є гіпонімічними, тобто виявляють здатність до утворення категорій, а отже, є охопленими когнітивною сферою. Когнітивний аспект полягає також у тому, що проаналізовані синоніми у відповідних синонімічних рядах є неповними, частковими та неабсолютними. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні стилістичних, літературних, соціокультурних контекстів, які впливатимуть на вибір синонімів, і дослідженні фразової або пропозиційної синонімії у контексті розуміння мови як когнітивної здатності людини.

Література:

- Lakoff G. Cognitive Semantics / *Meaning and Mental Representations* / ed. by U. Eco. Indianapolis : Indiana Univ. Press, 1988. P. 119–154.
- Дорошенко С.І. Загальне мовознавство : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 287 с.
- Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
- Кочерган М.П. Загальне мовознавство : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 464 с.
- Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ : Вища школа, 1988. 328 с.
- Cann R., Kempson, R., Gregoromichelaki, E. *Semantics: An Introduction to Meaning in Language*, Cambridge : CUP, 2009. 292 p.
- Lyons J. *Language and Linguistics*. Cambridge : CUP, 1981. 356 p.
- Lyons J. *Linguistic Semantics: An Introduction*, Cambridge : CUP, 1995. 396 p.
- Murphy M.L. *Semantic Relations and the Lexicon*. Camb. : CUP, 2003. 292 p.
- Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство : підручник. Львів : Світ, 1994. 216 с.
- Турчин В.В. Прагматика наукового терміна. Івано-Франківськ : Факел, 2004. 226 с.
- Голянич М.І., Стефурак Р.І., Бабій І.О. Словник лінгвістичних термінів : Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Івано-Франківськ : Сімік, 2011. 272 с.
- Українська мова. Енциклопедія / редкол. : Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2007. 752 с.
- Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. Семантична структура слова. Харків : Вища школа, 1977. 116 с.
- Cruse D.A. *Meaning in Language : An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: OUP, 2000. 424 p.
- Palmer F.R. *Semantics: A New Outline*. Cambridge: CUP, 1977. 164 p.
- Longman Dictionary of English Language and Culture. Harlow : Longman, 1998. 1568 p.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / ed. by A.S. Hornby. Oxford : OUP, 2005. 1780 p.
- Macmillan English Dictionary for Advanced Learners: International Student Edition. Oxford : Macmillan Publishers Limited, 2003. 1692 p.
- Webster's New World College Dictionary / ed. by M. Agnes. Indianapolis, IN : Wiley Pub., 2002. 1716 p.
- Cambridge International Dictionary of English. Cambridge : CUP, 2002. 1773 p.

Melnychuk O. Synonymy of contact gestures nomination: a cognitive aspect

Summary. The article is devoted to the study of cognitive aspects of lexical synonymy and lexical synonyms with the involvement of data from lexicographic sources on the description of tokens in synonymous rows. We prove that synonymy denotes a phenomenon in relation to two or more language forms with the same meaning, i.e. the same semantic connections. Synonyms are considered as words of one part of speech that have a common semantic component, which indicates that certain lexical units that show partial interchangeability in language and speech, fully or partially coincide either in their semantic structures, or only in separate semantic characteristics. Synonymous token connections in a lexical subsystem create synonymous rows, chains, or blocks whose members may slightly differ. These differences may be meaningful, stylistic, or emotionally colored. Synonymy reflects in language the properties of the objective world, which is may be considered a linguistic universal. There are a number of approaches to the definition of synonymy and types of synonyms, as there are different classifications by which synonyms may differ. In general, it is an absolute, complete and partial synonymy. Despite the fact that linguists study absolute synonymy, its definition is inaccurate and the separation of absolute synonyms is difficult. We believe that it is not entirely accurate to define synonymy as the identity of meaning, because there are no two terms (words, tokens) with exactly the same meaning. In this article, we focus on the cognitive aspect, which makes it possible to define synonymy as partial or incomplete, taking into account different approaches to the definition of synonymy. We pay attention to the hyponymic (quasi-synonymous) connection during the analysis of the semantics of the tokens *hit* and *touch* and their connection with the corresponding synonyms. These tokens belong to the sphere of nonverbal communication, which complements or replaces the verbal sphere of communication. Synonymy in general and cognitive synonymy in particular are one of the sources of language enrichment by means of expression, so it is important for the development of problems related to the study of language and style of fiction, together with the development of stylistics.

Key words: synonymy, hyponymy, absolute synonymy, partial synonymy, complete synonymy, cognitive synonymy.